

Το κείμενο της Ραβέννας και η ιστορία του Πρωτείου

/ [Πεμπτουσία](#)

Εξ αυτού προκύπτει το πρώτο εύλογο ερώτημα: Το γεγονός ότι ο θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως είχε ίσα Πρεσβεία τιμής με αυτά του Ρώμης, **δεν αποτελούσε αυτό διάκριση σε σχέση με τα υπόλοιπα τρία Πατριαρχεία της Ανατολής;** Τι εσήμαινε αυτή η διάκριση; Αποτελούσε αυτό υποβάθμιση για τα άλλα Πατριαρχεία;

Αφού δεν γνωρίζουμε το περιεχόμενο των Πρεσβείων τιμής, γι' αυτό κατά το ρωσικό κείμενο δεν γνωρίζουμε και το περιεχόμενο του Πρωτείου τιμής του πρώτου εκκλησιαστικού θρόνου. Το κείμενο τούτο επισημαίνει μάλιστα: Το περιεχόμενο αυτού του Πρωτείου καθορίζει η συναίνεση των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών, η οποία **εκφράζεται ειδικώς** στις Διορθόδοξες Διασκέψεις επί της προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθόδοξου Εκκλησίας[10]. Χωρίς να προσδιορίζεται **το πως «γενικώς»** εκφράζεται και παρέχεται η συναίνεση των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών, αυτό σημαίνει και πάλι ότι **μέχρι το δεύτερο ήμισυ του κ' αιώνα οι Ορθόδοξες Εκκλησίες δεν ε γνώριζαν το περιεχόμενο του Πρωτείου των πρώτου μεταξύ αυτών θρόνου**, ενώ κατά τις τελευταίες δεκαετίες το προσδιορίζουν έστω και κατά την περίσταση.

Είναι όμως έτσι;

Jean-Paul Laurens

Τα πράγματα δεν έχουν έτσι και αυτό όφειλε να το καταγράψει και ο συντάκτης του παρόντος κειμένου, εάν δεν προέβαινε σε μια επιλεκτική χρήση των πηγών η σε μια κατά το δοκούν ερμηνεία. Και για τα δύο θα παρασχεθούν συγκεκριμένα παραδείγματα, **αυτά που χρησιμοποιούν οι συντάκτες του κειμένου.**

- Προκειμένου να καταδειχθεί ότι στην Εκκλησία δεν ίσχυσε ποτέ ένα παπικό Πρωτείο εξουσίας ο συντάκτης καταφεύγει στη Εγκύκλιο Επιστολή-Απάντηση των Ορθοδόξων Πατριαρχών της Ανατολής[11] προς τον Πάπα Πίο Θ΄ (1848), ένα λίαν ενδιαφέρον και σημαντικό δογματικό και συμβολικό κείμενο της Ορθόδοξου Εκκλησίας, (το οποίο μεταξύ πολλών άλλων **αποκαλεί** την αποκαταστήσασα τον Ι. Φώτιο και απαγορεύσασα οιαδήποτε προσθήκη στο Σύμβολο της Πίστεως **Σύνοδο της Κων/λεως του 879-880 ως Η΄ Οικουμενική** και θεωρεί το θρόνο της Ρώμης και τους θρόνους όλων των επισκόπων της Δύσεως ως κενούς), το οποίο επισημαίνει: Το Πρωτείο του επισκόπου Ρώμης «ου κυριαρχικόν, ούτε μην διαιτητικόν... αλλ' αδελφικόν τυγχάνει Πρεσβείον εν τη καθολική Εκκλησία και γέρας απονεμηθέν τοις Πάπαις δια το μεγαλώνυμον και το πρεσβείον της πόλεως».

Το ίδιο όμως κείμενο σχολιάζοντας την αρχαία διένεξη των Κορινθίων, οι οποίοι προς επίλυση του προβλήματός του «αναφοράν εποιήσαντο εις Κλήμεντα τον πάπα Ρώμης», δικαιολογώντας γιατί οι Κορίνθιοι προσέφυγαν στη Ρώμη, επισημαίνει τα εξής σημαντικά: «Ούτω συμβαίνει και μέχρι της σήμερον· **οι Πατριάρχαι της Αλεξανδρείας, της Αντιοχείας, των Ιεροσολύμων,** εις τα παραδόξως

συμπεσόντα και δυσδιευθέτητα **γράφουσι εις τον Κωνσταντινουπόλεως**, δια το είναι έδραν **αυτοκρατορικήν**, έτι δε και δια το **συνοδικόν πρεσβείον[12]**». Λίγο πιο κάτω το ίδιο κείμενο τονίζει: «'Αλλ' αυτή η **αδελφική συνδρομή**, εν γε τη χριστιανική πίστει, ου πωλείται δια της υποδουλώσεως των Εκκλησιών του Θεού» (Το ίδιο, επίσης, κείμενο αποδέχεται και ερμηνεύει την προσφυγή του Μ. Αθανασίου και του Ι. Χρυσοστόμου «εις τα πρεσβεία των επισκόπων Ρώμης Ιουλίου τε και Ιννοκεντίου»).

Πώς όμως ο θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως μπορούσε και «μέχρις της σήμερον», δηλ. το 1848, όταν «**εν των διαφορομένων μερών προσέτρεψεν εις εξωτερικήν σύμπραξιν**», να δέχεται να συζητά και να αποφασίζει για υποθέσεις του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, της Αντιοχείας και των Ιεροσολύμων; Η εγκύκλιος αιτιολογεί αυτήν την αρμοδιότητα του Κωνσταντινουπόλεως, «δια το είναι έδραν αυτοκρατορικήν, έτι δε και δια το συνοδικόν πρεσβείον». **Η απονομή και η αναγνώριση μιας τέτοιας αρμοδιότητας στο θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως δε σημαίνει τίποτα για μας σήμερα;**

Παρότι η Κωνσταντινούπολις το 1848 είχε παύσει προ πολλού να είναι αυτοκρατορική έδρα, οι Πατριάρχες της Ανατολής δεν αρνήθηκαν στην Κωνσταντινούπολη το προνόμιο αυτό, θεωρούντες αυτήν ακόμα ως την βασιλεύουσαν πόλιν – προφανώς εκ λόγων σεβασμού προς την παράδοση και την ιστορία – που εκτός τούτου διέθετε «**πρεσβείον συνοδικόν**». Είναι κατά συνέπεια δυνατόν να ευσταθεί η θέση του κειμένου του Πατριαρχείου Μόσχας ότι οι αυτοκέφαλες ορθόδοξες Εκκλησίες αποτελούσαν και αποτελούν **παντελώς ανεξάρτητες** μεταξύ τους διοικητικές ενότητες; Είναι δυνατόν ο θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως να διαθέτει μεν Πρωτείο, εστερημένο όμως οιασδήποτε αρμοδιότητας; Η Εγκύκλιος Επιστολή του 1848 όχι μόνο δεν επιβεβαιώνει τη θέση αυτή, αλλά επιβεβαιώνει ακριβώς το αντίθετο. **Όλοι οι Πατριάρχες της Ανατολής που υπέγραψαν την Εγκύκλιο αναγνωρίζουν το θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως ως το ύψιστο «κριτήριο**». Δεν αποτελεί αυτό **επιλεκτική χρήση των πηγών** πού αρνείται μάλιστα την ιστορική πραγματικότητα;

- Οι συντάκτες του κειμένου του Πατριαρχείου Μόσχας προκειμένου να αποδείξουν ότι κανόνες γ', δ' και ε' της **Συνόδου της Σαρδικής** (343 μ.Χ.), δεν έδιδαν προνόμια και αρμοδιότητες στον επίσκοπο Ρώμης επί της ανά την Οικουμένη Εκκλησίας -αφού **αυτοί** οι κανόνες δίδουν στον επίσκοπο Ρώμης υπερτοπική δικαστική αρμοδιότητα- επισημαίνει: Από το σώμα των ιερών κανόνων γνωρίζουμε ότι ακόμα και στη Δύση δεν ήσαν απεριόριστα τα δικαιώματα αυτά[13].

Για να υποστηρίξει δε την τελευταία αυτή θέση προσάγει: α) Γνώμη που διατυπώθηκε σε σύνοδο του 256 μ.Χ. στην Καρθαγένη επί προεδρίας του Αγ. Κυπριανού ότι δεν υπάρχει στην Εκκλησία και ουδείς μπορεί να καθιστά εαυτόν «επίσκοπο των επισκόπων»[14]. β) Επιστολή Επισκόπων της Συνόδου της Αφρικής (424 μ.Χ.), η οποία θεωρείται μέρος των ιερών κανόνων της τοπικής Συνόδου στην Καρθαγένη. γ) Τον ρε' κανόνα της τοπικής Συνόδου στην Καρθαγένη[15], ο οποίος περιέχει απαγόρευση ασκήσεως προσφυγής στις Εκκλησίες των υπερποντίων χωρών, πράγμα το οποίο εν πάση περιπτώσει **υπονοεί επίσης και τη Ρώμη**[16], όπως γράφουν οι συντάκτες του ρωσικού κειμένου, αφήνοντας προφανώς να εννοηθεί ότι η απαγόρευση αφορά κατά πολύ περισσότερο την Κωνσταντινούπολη.

Θα καταδειχθεί ότι η απαγόρευση προσφυγής αφορά αποκλειστικά τη Ρώμη και όχι την Κωνσταντινούπολη. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι, όταν τόσο οι κανόνες της Σαρδικής, όσο και οι κανόνες της Καρθαγέννης επικυρώθηκαν από την Πενθέκτη, το γεγονός αυτό καθ' εαυτό δε δημιουργεί **εκ πρώτης όψεως** μεταξύ τους μια αντίφαση που πρέπει ερμηνευτικά να αντιμετωπισθεί.

Στην πρώτη περίπτωση το περιεχόμενο και οι επιλογές των κανόνων της Σαρδικής που αναγνωρίζουν υπό προϋποθέσεις στον επίσκοπο Ρώμης υπερόρια δικαιοδοσία, επιχειρείται να αντικρουσθούν με μια προσωπική γνώμη που δεν αποτελεί ισχύοντα κανόνα για την ορθόδοξη Εκκλησία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση επιχειρείται, κανόνες μιας τοπικής Συνόδου[17] (Σαρδική 343 μ.Χ.), που επικυρώθηκαν από το δεύτερο κανόνα της Πενθέκτης, να αντικρουσθούν με μια προγενέστερη χρονική γνώμη επισκόπου που διατυπώθηκε σε μια τοπική Σύνοδο[18] (256 μ.Χ.) υπό την προεδρία του Αγ. Κυπριανού και δεν αποτέλεσε ποτέ ρυθμιστικό κανόνα για την Εκκλησία. Είναι όμως δυνατό να γίνει αποδεκτό ότι μια προσωπική γνώμη που διατυπώθηκε προγενέστερα απηγόρευε τη ρύθμιση των κανόνων μιας μεταγενέστερης Συνόδου;

Τότε γιατί έγινε δεκτή η ρύθμιση αυτή στη Σαρδική; Γιατί η Πενθέκτη επικύρωσε τη ρύθμιση αυτή; Εάν ο κάθε επίσκοπος δεν μπορούσε να κρίνεται για τις πράξεις του παρά μόνο από το Θεό, τότε δε θα έπρεπε να είχε διαμορφωθεί ούτε το

Μητροπολιτικό ούτε το Πατριαρχικό σύστημα στη διοίκηση της Εκκλησίας από τους ιερείς κανόνες. **Σήμερα στο Πατριαρχείο Μόσχας οι επίσκοποι και οι Μητροπολίτες είναι «ανεξέλεγκτοι» και θα αποδώσουν λόγο για τις πράξεις τους μόνο στο Θεό;** Η απάντηση είναι προφανώς αρνητική.

[Συνεχίζεται]

[10]. Στο πρωτότυπο κείμενο, οπ. παρ.: «Содержательное же наполнение этого первенства определяется консенсусом Поместных Православных Церквей, выраженным, **в частности, на всеправославных совещаниях по подготовке Святого и Великого Собора Православной Церкви**».

[11]. Βλ. Ι. Καρμίρης, Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, τομ. Β΄, Αθήναι 1953, 902-925.

[12]. Ι. Καρμίρης, οπ. παρ., 916.

[13]. Στο κείμενο, οπ. παρ., υποσ. 6: « Из канонического свода известно, что даже на Западе эти права были не безграничны».

[14]. Στο κείμενο, οπ. παρ., υποσ. 6: «Никто из нас не должен делать себя епископом епископов...»

[15]. Στο πρωτότυπο ρωσικό κείμενο γίνεται λόγος για τον 118ο κανόνα της Καρθαγένης (οπ. παρ., υποσ. 11: «118. правило Карфагенского собора...»), ενώ πρόκειται για τον 105ο κανόνα αυτής της Συνόδου.

[16]. Στο κείμενο, υποσ. 6: «что в любом случае подразумевает также и Рим».

[17]. Ρ. Π., Γ΄, 238, 239-240.

[18]. PL 3, 1085C; 1053-1054A. Βλ. Επιστολή 73 Αγ. Κυπριανού, III, 2 (Saint Cyprien, Correspondance, 262, Paris 1925, Ed. Le Chanoine Bayard): «Qua in re nec nos uim cuiquam facimus aut legem damus, quando habeat in ecclesiae administratione uoluntatis suae arbitrium liberum unusquisque praepositus, rationem actus sui Domino redditurus».